

Investor World

For Private Circulation Only

IEWA

Editorial Board -
President Emeritus:
Mr. N. L. Bhatia

President :
Mr. Bhavesh Vora

Vice President :
Mr. Dharmen Shah

Vol: III /November 2021

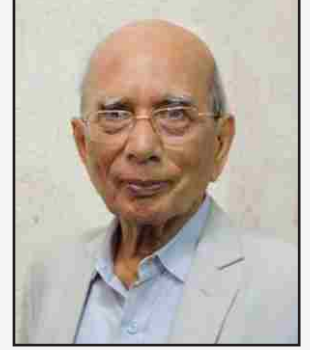
**Bulletin of
Investor Education &
Welfare Association**

(Regd. under Societies Acts
Regd. No. 656 Dt. 6-9-93)

Administrative Office :
Investor Education
& Welfare Association
407, Reena Complex,
Ramdev Nagar,
Vidyavihar (West),
Mumbai - 400 086.
Website : www.iewa.in
E-mail : info@iewa.in

Mr. Bhavesh Vora
President

Shri. N. L. Bhatia
President Emeritus

Editorial - November 2021

As we come to the end of the calendar year 2021, the daily activities still borders on anxiety and doubtfulness. A newer but friendlier version of Virus by the name of Omicron is making its presence felt. Number of infectious cases suddenly is showing a spurt. Its friendlier than the earlier Delta because vast majority of cases do not require hospitalization or any complex expensive treatment. But Virus is very much there and we have to be on our guards.

Under the challenging times, the citizens have risen to the occasion. We will be failing in our duty if we do not recognize some of the wonderful achievements and proud moments from the year 2021

1. 140 Crore vaccine doses administered up to December 2021. By far the most numbers anywhere in the World and giving a resounding reply to the sceptics who doubted the Government's capacity to vaccinate all its citizens. Specially the western media.
2. BSE Index breached 61,000. Stock market index is considered to be the barometer of the confidence that investors have in the economy. Going by that criteria, investors have literally lapped up quality stocks and IPOs without any fear and hesitation.
3. Definitely the year of Start ups. 33 start ups join Unicorn Club in 2021. Unicorn is a term used for a Start up whose valuation crosses 1 Billion Dollar & more.

INSIDE

1) INVESTORS RELATED DEVELOPMENTS IN CAPITAL MARKET MONTH – NOVEMBER 20214

2) સ્ટોક માર્કેટમાં ખોટ કરતી કંપનીઓના આઈપીઓ છલકાય, તેના ભાવ ઊંચકાય, આમાંથી અરેબર કેટલું સમજાય?6

INVESTOR PROTECTION THROUGH EDUCATION

Views expressed by contributors are their own and the association does not accept any responsibility.

4. Food grain production records at 308.65 MT, 100 MT of Fruits and 191 MT of vegetables. With this levels no one in the country should go hungry. Ample production. However storage and supply chain woes need to be addressed urgently to reap the advantage of record breaking production.
5. Highways being constructed at super speed of 40 kms per day. Never before in the history of our country we have heard of this speed. Connectivity is the key to even growth of mid level towns and small villages. The experience of Western Economies has shown that proper connectivity between the cities leads to prosperity. More places get connected by highways more economic growth will be witnessed.
6. GST Collection consistently crossing Rs 1.30 lakh Crore per month. It signifies buoyancy in the economic activity. It will also help the government to reduce the budgeted deficit.
7. Software sector registers a growth of 18% over the previous year. It now boasts of USD 8.2 Billion market. More importantly every major software company is optimistic about the future because technology is going to rule the world in coming years. India with world class software companies is bound to reap the benefit.
8. Population fertility drops to 2 which is below the replacement levels. What was unimaginable will now be possible. In few years' time India's population will start falling. With faster growth in economic activity and stable population, Per Capita Income will grow at a much faster rate. Of-course we still have a lot of catching up to do. But we are on course.
9. Number of Billionaires in the country have grown from 179 last year to 231 in the current year. It shows creation of wealth is happening at a much faster rate. Though sceptics will discount this as concentration of wealth in the hands of the few people. But the fact is prosperity at the top percolates down over a period of time.
10. The Total Asset Under Management (AUM) of the Indian Mutual Fund Industry as on 30.11.2021 stood at Rs 37,33,702 Crores. (37.33 Trillion Rupees). It was 10 Trillion Rupees in May 2014.
11. Signifying the change in the mind set was the achievement at the Tokyo Olympic Games. Largest ever haul of 7 medals and many other sports persons finishing creditable 4th. India till date was happy to just participate but now it makes its presence felt in many sports including Boxing, Wrestling, Badminton, Shooting, Weight lifting and of course Hockey.

With this we shall end 2021 on an optimistic note. The experts believe that this is only a beginning. Better times will be seen in the years to come.

WISHING YOU ALL A HAPPY 2022 & GOD BLESS YOU ALL WITH BEST OF HEALTH.

-CA. Dharmen B. Shah

**INVESTMENT
SHAASTRA**
WITH MR. INVEST RIGHT

WHAT IS SENSEX?

- The Sensex Index comprises the 30 most actively traded stocks in the market.
- All stocks may not behave similarly.
- This Index is only an indicator of the market movement and aids in decision making.
- Many factors such as fundamentals P/E ratio industry etc may be considered before investing

INVEST RIGHT TOH FUTURE BRIGHT

Visit <https://www.bseipf.com/doandonts.html> to know safe investing practices.

INVESTORS RELATED DEVELOPMENTS IN CAPITAL MARKET

MONTH – NOVEMBER 2021

(Courtesy: SEBI / BSEIPF)

➤ **Common and Simplified Norms for processing investor's service request by RTAs and norms for furnishing PAN, KYC details and Nomination.**

As an on-going measure to enhance the ease of doing business for investors in the securities market, SEBI vide its circular dated November 3, 2021 has laid down various norms, with respect to the captioned matter. These will come into effect from January 1, 2022 - highlights are given below:

1. All RTAs, listed companies, stock Exchanges, depositories shall have an electronic interface for processing investor's queries, complaints, and service Request. Further, it is Mandatory to furnish PAN, KYC details and Nomination by holders of physical securities. The folios without valid PAN, KYC details will be frozen and it would be mandatory to have Nomination for each folio. Further, PAN numbers shall have to be linked to Aadhaar by all holders of physical securities also.
2. In respect of Investors holding securities in physical mode and having following service requests, SEBI has stipulated norms which are standardized, simplified and common across all services, which are explained hereunder.

Minor mismatch in signature:

In case there is minor mismatch in signature of transferor, RTA shall give a 15 days' notice to the transferor to raise objection. In case there is no response from transferor, RTA shall process the transfer request. In case, letter sent to transferor is returned undelivered or objection raised by him/her, RTA shall follow the process of signature verification by banker before processing the transfer request.

Major mismatch in signature or Signature Card is not available

In case there is major mismatch in signature or signature not available with RTA, then the holder/claimant must furnish original cancelled cheque and bank's attestation of the signature.

Mismatch in name

For minor mismatch in name between any two set of documents presented by holder / claimant for any service request, the RTA shall additionally obtain any one of the following documents, explaining the difference in names;

- Unique Identification Number (UID) (Aadhaar)
- Valid Passport
- Driving license
- PAN card with photograph
- Identity card / document with applicant's Photo, issued by any of the following: Central / State Government and its Departments, Statutory / Regulatory Authorities, Public Sector Undertakings, Scheduled Commercial Banks, Public Financial Institutions.
- Marriage certificate
- Divorce decree

Self-attestation to replace Affidavits, Attestation / Notarization

For all service requests, except transmission, copies of documents that are submitted in hard copy shall be processed by the RTA only if the same is self-attested by the holder(s), with date. SEBI has clarified that the RTAs shall not insist on affidavits or attestation / notarization of documents.

Indemnity

SEBI has directed that RTAs shall not insist on indemnity for any service request, unless the same is specially provided in the Companies Act, 2013 or the Rules issued thereunder or in SEBI Regulations or circulars issued there under.

Standard form for availing investor services.

Now, RTAs shall process all investor service request by accepting the duly filled up standard request form and all listed companies and RTAs shall make this form available in their websites.

KYC details across all folios of the holder, maintained by the RTA.

RTAs shall update the PAN and KYC details across all the folios of the holder managed by it, upon

specific authorization for the same from the holder. In this regard, RTA shall update the folio(s) of the holder with the information on 1) present address, 2) bank details, 3) E-mail address and 4) mobile number from the details available in the Client Master List(CML), if the holder / claimant provides the CML.

Mode for providing documents / details by investors

SEBI has very clearly stated the modes in which RTAs shall enable the holder / claimant to provide the aforesaid document / details. Any one of following mode shall be availed.

- Through 'In Person Verification' (IPV): the authorized person of the RTA shall verify the original documents furnished by the investor and retain copy(ies) with IPV stamping with date and initials
- Through hard copies which are self-attested and dated
- Through electronic mode with e-sign, as elaborated subsequently.

Timelines for registering of / updation of / change in PAN, KYC and nomination.

RTAs shall process any of the aforesaid request from the holder, within seven working days of receipt of the complete documents / details. However, the cancellation or change in nomination shall take effect from the date on which the intimation for the same is received by the company / RTA.

All objections by RTA in once instance

While processing complaints or service request, the RTAs shall raise all objections, if any / at all, in one instance only; the additional information may be sought only in case of any deficiency / discrepancy in the documents / details furnished by the holder.

Electronic interface for processing queries, complaints and service request

In addition to responding to queries, complaints and service request through hard copies, the RTA shall also process the same received through e-mails, provided that it is received from the e-mail address of the holder which is already registered with the RTA. Additionally, in the case of service requests, the documents furnished shall have e-sign of the holder(s) / claimant(s).

Impact for investors: It appears from the above provisions that SEBI has brought clarity and ease in processing of all major service requests of investors, which otherwise were held up for long period of time resulting into hardships to the common investors. Due to the clarity available from regulator, even the task of RTA and other market intermediaries has also become simplified and investors will benefit from these standardised and simplified norms.

➤ Investor Charter for investors – both for Primary & Secondary Market Issuances

With a view to provide investors an idea about the various activities pertaining to primary market issuances as well as exit options like Takeovers, Buybacks or Delisting, SEBI has now issued a detailed Investor Charter vide their circular No. SEBI/HO/CFD/DCR2/P/CIR/2021/0661 dated November 23, 2021.

This charter is a document in an easy-to-understand language and contains different services to the investors at one single place for ease of reference. All the registered Merchant Bankers / RTAs have been advised to disclose the Charter in respect of the following categories on their website.

1. Initial Public Offer (IPO) and Further Public Offer (FPO) including Offer for Sale (OFS)
2. Rights Issue
3. Qualified Institutions Placement (QIP)
4. Preferential Issue
5. SME IPO and FPO including OFS
6. Buyback of Securities
7. Delisting of Equity Shares
8. Substantial Acquisitions of Shares and Takeovers.

The provisions of this circular will come into effect from January 01, 2022.

Impact for Investors: By issuing the Investor Charter, SEBI has clearly put in place the various rights and obligations of the investors investing in the above listed issues and enforced an accountability on the part of the concerned intermediaries in serving investors in the most efficient and time bound manner. Investors will be benefited with this initiative taken by SEBI.

શેરબજારમાં વેલ્યુએશનની ગેમ ચાલે છે ?
એકતરફ ઝોમેટો, નાયકા અને પેટીએમ, બીજીતરફ રિલાયન્સ ઈન્ડ., સ્ટેટ બેંક, એચડીએફસી બેંક

સ્ટોક માર્કેટમાં ખોટ કરતી કંપનીઓના આઈપીઓ છલકાય, તેના ભાવ ઊંચકાય, આમાંથી ખરેખર કેટલું સમજાય !

ઈન્દ્રો-

ભારતીય ઈન્વેસ્ટમેન્ટ જગતમાં વેલ્યુએશનના ધોરણો બદલાઈ ગયા છે, ખોટ કરતી કંપનીઓના આઈપીઓ અનેકગણાં છલકાઈ જાય છે, તેના શેરના ભાવ આસાધારણ ઊંચા બોલાય છે, રોકાણકારો તેમાં જાણતા-અજાણતા ધુસતા-અટવાતા જાય છે. હાલ કમાણીથી રાજી કરવાનો આ ટ્રેન્ડ લાખો લોકોને ભવિષ્યમાં રડાવી શકે છે !

જો કે પેટીએમના આઈપીઓના લિસ્ટિંગના દિવસે જ મોટા ભાવ ઘટાડા સાથે પોપટ થઈ ગયા બાદ બજારે અને વિશાળ રોકાણકાર વર્ગે આંચકો અનુભવ્યો છે, હવેપછી આની અસર આવનારા આઈપીઓ સહિત શેરબજારના કૃત્રિમ ભાવ ઉછાળા પર પડે એવી શક્યતા છે. અલબત્ત, આ માહોલમાં બધું ખોટું નથી, કિંતુ બધું સાચું પણ નથી એ રોકાણકારોએ પોતે સમજવું પડશે અને પોતે જ સાચવવું જોઈશે.

જયેશ ચિતલિયા
પત્રકાર

સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાના શેરની ફેસ વેલ્યૂ રૂ. ૧ છે, એચડીએફસી બેંકના શેરની ફેસ વેલ્યૂ પણ રૂ. ૧ છે. અને પેટીએમના શેરની ફેસ વેલ્યૂ પણ એક રૂપિયો છે, આમાંથી સ્ટેટ બેંક અને એચડીએફસી બેંક કરોડોનો નફો કરી રહ્યા છે, જ્યારે કે પેટીએમ લોસ કરે છે, તેણે હજી સુધી ક્યારેય પ્રોફીટ કર્યો નથી, તેમ છતાં સ્ટેટ બેંકના શેરનો ભાવ રૂ. ૫૧૫ આસપાસ અને એચડીએફસી બેંકના શેરનો ભાવ રૂ. ૧૫૦૦ આસપાસ ચાલે છે, જેની સામે પેટીએમના શેરની ઓફર પ્રાઈસ રૂ. ૨૧૫૦ હતી, આનો શું અર્થ કરવો ? આનું કારણ અને લોજિક શું હોઈ શકે ? આ જ રીતે રિલાયન્સ ઈન્ડ. જે અનેકવિધ મહત્વના બિઝનેસમાં છે, તેનો નફો (ક્વાર્ટરલી) ૮૦૦૦ કરોડ ઉપર છે, તેના શેરની ફેસ વેલ્યૂ રૂ. ૧૦ છે અને શેરનો ભાવ આટલા વરસે રૂ. ૨૫૦૦ ઉપર પહોંચ્યો છે, જ્યારે કે હાલમાં જ આઈપીઓ લાવનાર નાયકાના શેરની ફેસ વેલ્યૂ ૧ રૂપિયો છે અને તેનો ભાવ લિસ્ટિંગ બાદ ૨૧૦૦ રૂપિયા ઉપર બોલાયો છે. શું રિલાયન્સ, એચડીએફસી બેંક અને સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા પેટીએમ અને નાયકાથી નબળી કંપની છે ? તેમની વેલ્યૂ ઓછી કેમ અંકાય છે ? શું પેટીએમ અને નાયકા આ બધી કંપનીઓથી વધુ મજબૂત અને ઉજવળ ભાવિ ધરાવતી કંપની છે. કોઈપણ રીતે આ કંપનીઓ વચ્ચેના ભાવ ફરકને જસ્ટીફાય કરવું સરળ નથી, તેને ગળે ઉતારી શકાય એમ નથી. જો કે પેટીએમના શેરનું તો પ્રથમ દિવસે જ સુરસુરિયું થઈ ગયું હતું, જે ઘણાંબધાંની આંખો ઉઘાડી દેશે.

વેલ્યુએશનના આધાર કે પદ્ધતિ

તેમ છતાં જે હકીકત છે એ આપણી સૌની સામે છે. આ કોઈ રોકેટ સાયન્સ નથી, કિંતુ વેલ્યુએશનની કમાલ છે. વાસ્તવમાં હવેના સમયમાં સ્ટાર્ટઅપ્સથી લઈ એપ કંપનીઓ, ટેકનોલોજી કંપનીઓ, ઈ-કોમર્સ કંપનીઓના વેલ્યુએશનના ધોરણો સાવ જ જુદાં બની ગયા અથવા બનાવી દેવાયા છે. આ એક ગ્લોબલ ટ્રેન્ડ છે. ખરેખર કંપનીના વેલ્યુએશનમાં તેની પાસે કેટલી એસેટ છે, તેના પર કેટલી જવાબદારી છે, તેની આવક કેવી અને કેટલી છે, તેની નફાશક્તિ કેવી છે, તેનો પ્રાઈસ અર્નિંગ રેશિઓ, શેરદીઠ આવક, નેટવર્થ, વગેરે પણ ધ્યાનમાં લેવાય છે. આ બધું કંપનીના બિઝનેસ મોડેલના આધારે નક્કી થાય-જોવાય છે અને એ જ વેલિડ પદ્ધતિ ગણાય. જ્યારે કે ઈ-કોમર્સ કંપનીઓમાં આવું નથી, તેમની વેલ્યૂ તેના કેટલાં ગ્રાહકો-યુઝર્સ છે, તેનો વૃદ્ધિ દર કેટલો છે ? તેની ભાવિ શક્યતા કેવી છે, તેની બ્રાન્ડ કેટલી વ્યાપક અને ઊંચી છે, વગેરે જેવા પરિબળો તેના વેલ્યુએશન માટે ધ્યાનમાં લેવાય છે. ઘણાંખરાં પરિબળો ધારણા આધારિત હોય છે. આ વેલ્યુએશનની ગણતરી પણ ગુંચવણભરી હોય છે. જેમાં એક પરિબળ એવું છે, જે નેટ કેશ ફ્લો (રોકડ પ્રવાહ)નું છે. આ જ એક સીધી સમજાય એવી બાબત છે, બાકી ઘણી ગુંચવણવાળી છે, જે સામાન્ય રોકાણકારો માટે સમજવું કઠિન બને છે. જ્યારે પરંપરાગત કંપનીઓની વેલ્યુએશન પદ્ધતિ સીધી-સરળ અને પારદર્શક ગણાય છે, કમસે કમ આ ઈ-કોમર્સ કંપનીઓની તુલનાએ. સ્ટાર્ટઅપ્સ તેમ ઈ-કોમર્સ કંપનીઓ જ્યારે મુડીબજારમાં આવે છે તે પહેલાં તેમાં વેન્ચર ફંડસ, પ્રાઈવેટ ઈક્વિટી ફંડસ, વગેરેએ રોકાણ કર્યું હોય છે, જેમને બહેતર એક્ઝિટ રૂટ કેપિટલ માર્કેટના માધ્યમથી મળે છે. આ વર્ગ માટે પણ કંપનીઓ ચોકકસ એક્સપર્ટ ખેલાડીઓ સાથે મળીને વેલ્યુએશનનો તપ્તો ગોઠવે છે, જેથી એ ફંડસને બહાર નીકળતી વખતે ઊંચું રિટર્ન મળી શકે. આમાં ઘણાં બધાંના સ્થાપિત હિત સંકળાયેલા હોય છે. અર્થાત દરેક વેલ્યુએશન પાછળ લાંબી ગણતરી મંડાયેલી હોઈ શકે છે. તેમાં રોકાણ કરનારાઓએ જોખમ લીધા હોય છે, જે ઊંચા વળતરની આશા સાથે લેવાયા હોય છે.

બધું લોલમલોલ નથી, તેમ છતાં..

એમેઝોન, ફ્લિપકાર્ટના વેલ્યુએશનના કિસ્સા પણ આપણે જોયા છે, જંગી ખોટ કરતી કંપનીઓ અસાધારણ ઊંચા ભાવે વેચાઈ જાય છે. જ્યારે કે હાલમાં જ આપણે નાયકા, ઝોમેટો, પોલીસી બાઝાર, પેટીએમ સહિતના કેટલાંક કિસ્સા જોયા, જેમાં મગજ કામ ન કરે એ રીતે પ્રાઈસ નક્કી કરાય છે, શેરોના ભાવ ખુલે છે, વધે છે અને તેને ખરીદનારા પણ ઢગલાબંધ મળે છે. આ કંપનીઓ ખરાબ છે કે નકામી છે, અને બધું લોલમલોલ ચલાવે છે યા ચાલે છે એવું કહેવાનો અહીં આશય નથી, પરંતુ આ કંપનીઓના પાયા કે ફંડામેન્ટલ્સ કેટલા મજબૂત ગણાય એ મસમોટો સવાલ જરૂર છે. આવી કંપનીઓની હાલ કેટલી પણ બોલબાલા રહેતી હોય, અમુક વરસ બાદ તેમની દશા અને દિશા શું હશે એ કળવું કઠિન છે. તેથી જ આમાં રોકાણ કરવાનું જોખમી અવશ્ય છે, હા, ટુંકાગાળામાં નફો લઈ લેવો એ જુદી વાત છે. હાલ રોકાણકારોમાં આવો જ ટ્રેન્ડ છે. પછી શું થશે એ ચિંતા કોણ કરે ? અત્યારે કમાઈ લો અને પૈસા ઘરભેગા કરી લો. છેલ્લે જે ખરીદશે અને આ શેર હાથ પર ધરાવશે તેણે ખરો સામનો કરવાનો આવશે.

ભારતીય રોકાણકારોની બદલાયેલી માનસિકતા

આપણા ભારતીય બચતકારો ડરી-ડરીને બચત કરતા, તેમને સૌથી મોટી ચિંતા બચતના નાણાં ક્યાંક ફસાઈ કે ડુબી તો નહીં જાય ને ? એવી રહેતી. બચતકારોમાંથી રોકાણકાર બનેલા લાખો-કરોડો લોકો કંપનીની શેર- સિક્યોરિટીઝમાં નાણાં રોકતા પહેલાં સત્તર વાર વિચાર કરતા કે આ કંપની નાદાર તો નહીં થઈ જાય ને ? આ શેરના ભાવ તળિયે તો નહીં પહોંચી જાય ને ? અર્થાત, ભારતીય રોકાણકારો મોટેભાગે ગભરૂં રહ્યા અને છાશ ફુંકીને પીતા રહ્યા. જે-જે લોકોએ શેરબજાર યા અન્ય નાણાંકીય કૌભાંડમાં નાણાં ગુમાવ્યા તેમણે એ પછી શેરબજાર કે તે રોકાણમાંથી કાયમ માટે વિદાય લઈ લીધી હોવાનું બન્યું છે. એટલું જ નહિ, તેઓ શેરબજારને કે પછી એ રોકાણ સાધનોને સદા નફરત કરતા થઈ જાય છે. બીજાઓને પણ તેમાં નહીં પડવાનું કહેતા રહે છે. ઘણાં તો એવા દુધના દાઝ્યા હોય છે કે છાશને પણ પીતા પહેલાં ફીઝમાં મુકી રાખે છે.

કંપનીના પ્રમોટર કોણ છે. તેનો ટ્રેક રેકૉર્ડ કેવો છે ? કંપની કેટલાં વરસથી અને કેવો પ્રોફિટ કરે છે ? ભાવિમાં કેટલો વધુ નફો કરશે એવું વિચારીને જે રોકાણ કરતા ભારતીય રોકાણકારોમાં કોરોના દરમ્યાન કે બાદ કેવો કરન્ટ લાગ્યો છે કે તેમનું માનસ આ વિષયમાં સાવ જ ઊંધી દિશામાં કામ કરવા લાગ્યું છે. એક સમય હતો જ્યારે ભારતીય રોકાણકાર લોસ કરતી કંપનીના શેરમાં રોકાણ કરવાનું વિચારતો સુધ્ધા નહીં તે આજે ભારે લોસ કરતી કંપનીઓના શેરમાં ભરપુર ઈન્વેસ્ટમેન્ટ કરવા લાગ્યો છે. બાત કુછ હજમ નહીં હોતી, મગર યે હકીકત હૈ. કહેવાય છે કે ગ્લોબલ સ્ટરે અને ખાસ કરીને અમેરિકન બજારમાં વેલ્યુએશન ગેમ જબરદસ્ત ચાલે છે.

હર્ષદ મહેતા, કે. પી થી લઈ આજના વેલ્યુએશન

ઝોમેટો, નાયકા, પેટીએમ સહિતની સંખ્યાબંધ ઈ-કોમર્સ કંપનીઓના આગમન સાથે અને છેલ્લા દોઢેક વરસથી ચાલી રહેલી ભળતી જ તેજ સાથે વેલ્યુએશનના ધોરણો બદલાઈ ગયા હોવાનું દેખાય છે. અહીં એ નોંધવું જરૂરી છે કે આવા વેલ્યુએશન ધોરણો વિશ્વબજારમાં ચાલી જાય છે, ત્યાં ભાવિ ધારણાને આધારે વેલ્યુ અપાય છે. કંપનીની વેલ્યુ માટે આરપુ-(એવરેજ રેવન્યુ પર યુઝર) મેથડ ગણતરીમાં લેવાય છે. જો કે દરેક સેક્ટરમાં આ પદ્ધતિ યા ધોરણોમાં ફેરફાર હોય છે, દા.ત. ટેલિકોમ સેક્ટર, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર સેક્ટર, ઓનલાઈન બિઝનેસ, ફાઈનાન્સ બિઝનેસ, વગેરેના ધોરણો માટે જુદી-જુદી રીત-રસમ ધ્યાનમાં લેવાય છે. હર્ષદ મહેતાની તેજ વખતે વેલ્યુએશનને બદલે ટિપ્સ, તેના નામ, ભાવના ઉછાળા અને અફવા પણ કામ કરી જતા હતા, લોકો માત્ર બિગબુલના નામે શેર ખરીદી લેતા, કંપની શું કરે છે, ક્યાં છે, કેટલી ખોટ યા નફો કરે છે, તેના પ્રમોટર્સ કોણ છે. ટ્રેકરેકૉર્ડ શું છે, વગેરે બાબતો ગૌણ થઈ જતી હતી. કેતન પારેખ વખતે ઓલ્ડ અને ન્યુ ઈકોનોમીની કંપનીઓ કે શેરની વેલ્યુની લડાઈ થઈ હતી, હવે નવેસરથી જુદી અને ગ્લોબલ સ્ટરની લડાઈ ચાલી રહી છે. અલબત્ત, આપણી બજારમાં રોકાણકાર વર્ગ પહેલાની સરખામણીએ વધુ પરિપક્વ થયો છે, ઊંચા જોખમ પણ લેવા માંડ્યો છે, ભારતીય રોકાણકારો આ જોખમ ઊંચા વળતરની લાલસામાં લઈ રહ્યા છે, જેથી જોખમી વેલ્યુએશનની જાળમાં લપેટાવાના શરૂ થયા છે. આપણે વરસોથી એક હકીકત જોતા આવ્યા છીએ, બજારમાં ભાવ ઉપર કે નીચે ખેંચવા, માર્કેટ-પ્રાઈસ મેનિપ્યુલેશન કરવું, પ્રાઈસ રિગિંગ, સર્ક્યુલર ટ્રેડિંગ કરવું, નવા રોકાણકારોને ભાવો વધવાના સપના બતાવી બજારની અંદર નાના અને કાચા રોકાણકારોને લાવતા જવું અને પોતે ઊંચા ભાવે નીકળતા જવાની પાકકા ખેલાડીઓની ગોલમાલ જેવી ગેમ ચાલતી રહેતી હોય છે. વેલ્યુએશનની વર્તમાન નવી પદ્ધતિ કે ધોરણો આગળ જતા શું પરિણામ આપશે એનો અંદાજ લગાવવાનું બહુ મુશ્કેલ નથી, સમજનેવાલે કો ઈશારા કાઢી.....

અભિનય સમ્રાટ દિલીપકુમારની ગોપી ફિલ્મના ગીતની એક પંક્તિમાં કહેવાયું છે કે, ઐ રામચંદ્ર કહે ગયે સિયા સે, ઐસા કલિયુગ આયેગા, હંસ યુનેગા દાના તુન કા, કૌઆ મોતી ખાયેગા. આવું જ કંઈક ગુજરાતી પંક્તિમાં કહેવાયું છે કે હંસલા ભુખે મરે, ને કાગડા મોતી ચરે.... ભવિષ્યમાં તેમની માટે કોણ કાગડા અને કોણ હંસલા એ સાબિત થાય એ પહેલાં માણસોએ જાગવું-સમજવું આવશ્યક છે, બાકી નવા જમાનાના નવા જોખમ છે, લાભ છે અને નુકશાન પણ છે.

Rights and Obligations of Investors

(Annexure-2 by SEBI)

(Courtesy- Security and Exchange Board of India)

Rights of Investors

- Get Unique Client Code (UCC) allotted from broker.
- Get a copy of KYC and other documents executed from intermediary.
- Get trades executed in only your UCC.
- Place order on meeting the norms agreed to with the Member.
- Get best price.
- Get the contract note for trades executed.
- Ask the details of charges levied.
- Receive funds and securities on time.
- Receive statement of accounts from trading member.
- Ask for settlement of accounts.
- Get statements as per agreed schedule.

Obligations of Investors

- Execute Know Your Client (KYC) documents and provide supporting documents.
- Understand the voluntary conditions being agreed with the trading member.
- Understand the rights given to the Trading Members.
- Read Risk Disclosure Document.
- Understand the product and operational framework and deadlines. Pay margins in time.
- Pay funds and securities for settlement in time.
- Verify details of trades, Verify bank account and DP account for funds and securities movement.
- Review contract notes and statement of account.

Disclaimer : - The illustration are merely indicative in nature which should not be construed as investment advice and neither ensure you profits nor protect you from making a loss in declining market.

INVESTOR PROTECTION THROUGH EDUCATION

Published by Mr. Prakash Shah on behalf of Investor Education & Welfare Association. Printed at Gurudeo Printers, Mumbai.